

Meer doen met minder afval

Verslag Van-denken-naar-doen avond 17 juli 2019

gemeente
Het Hogeland

'Meer doen met minder afval'

Verslag Van-denken-naar-doen avond 17 juli 2019

Op woensdagavond 17 juli 2019 kwam een vijftiental enthousiaste Hogelandsters samen op de gemeentewerf in Winsum. Doel van de avond: het samen ontdekken van manieren om te komen tot minder afval. Van 200 kilo naar 30 kilo huishoudelijk afval per persoon per jaar: dat is het landelijke doel. Hoe krijgen we dat voor elkaar, in Het Hogeland? Over die vraag boog deze groep zich tijdens de Van-denken-naar-doen avond

'Meer doen met minder afval'

De groep was samengesteld uit Hogelandsters met denk- en doekracht voor het bedenken van oplossingen ten aanzien van afvalvermindering. Mensen waarvan we weten dat ze 'iets hebben' met afval. Omdat ze bezig zijn met recycling en minder afval produceren, of omdat ze iets vinden van de manier waarop de gemeente afval inzamelt.

De Van-denken-naar-doen avond is een van de manieren waarop inwoners en de gemeente samen nadenken over de uitdaging hoe te komen tot minder afval. Andere manieren zijn een uitgebreid inwonersonderzoek, reacties via het formulier op www.hethogeland.nl, het onderdeel 'De Afvaldroom' op het Afvalfestival, reacties bij de 'Meet & greet' tijdens het Afvalfestival, reacties via social media, en een flitspeiling via facebook.

Op basis van alle reacties, én op basis van ervaringen van andere gemeenten en landelijke kennis van over wat wel en niet werkt op weg naar minder afval, stelt de gemeente een aantal varianten voor afvalvoorzieningen op. Najaar 2019 vragen we Hogelandsters hun voorkeur aan te geven voor een van de varianten. Aan het eind van 2019 neemt de gemeenteraad het uiteindelijke besluit.

Het project waaronder dit proces valt, heet 'Meer doen met minder afval'. De Van-denken-naar-doen avond werd begeleid door bureau Op Scherp uit Groningen, door een afvalexpert en door medewerkers van gemeente Het Hogeland. De methode die tijdens de avond werd gebruikt, heet *design thinking*.

Opzet

De wereld van afval

Na de opening gaf een afvalexpert de deelnemers een kijkje in de wereld van afval. Een korte film liet zien hoe plastic, blik en drankkartons automatisch achteraf uit het Hogelandster afval gehaald worden. Het Hogeland gebruikt dit zogenaamde 'nascheidingssysteem'. Bij 'vooraf scheiden' halen inwoners deze grondstoffen zelf uit hun afval. De resultaten van voorscheiding en nascheiding zijn nagenoeg gelijk. Het nascheidingssysteem is een van de weinige dingen die vaststaan voor de toekomstige afvalinzameling in het Hogeland, vanwege afspraken met de afvalinzamelaar. Daarom was het belangrijk hier uitleg over te geven. Een animatie bracht daarna in beeld waarom het zo belangrijk is om minder afval te produceren in deze wereld en voor wat voor uitdagingen we daarin staan.

Voorstellen en verkennen

Aan de drie tafels met deelnemers leerde iedereen zijn of haar groepje kennen door de voorstelvorm 'blind tekenen'. Daarna verkende elke groep in een groepsdiscussie één uitdaging ten aanzien van het doel. De drie uitdagingen waren:

1. Hoe kunnen we Hogelandsters helpen minder spullen weg te gooien en juist te hergebruiken of repareren?
2. Hoe kunnen we afval voorkomen door Hogelandsters te helpen minder te consumeren en verbruiken?
3. Hoe kunnen we Hogelandsters helpen hun afval beter te scheiden?

De deelnemers bespraken de vragen die ze hadden over hun uitdaging, wat het thema betekent voor elk van hen en wat hun ervaring ermee is, en welke obstakels ze zagen. Daarbij was er een expertronde: afvalexperts schoven beurtelings bij elke tafel aan en beantwoordden vragen van de deelnemers over het onderwerp.

Brainstormen en oplossingen delen

Na het eten en een korte warming-up oefening, bedacht iedere groep oplossingen voor hun uitdaging. Eerst individueel, daarna schoven de ideeën door naar de buurman/-vrouw. Die bouwde weer voort op het idee. Vervolgens besprak elke groep de oplossingen met elkaar, categoriseerden ze en bedachten een naam voor elke oplossing.

Stemmen, kiezen, uitwerken en presenteren

Per groep stemden de deelnemers op de oplossingen: ze plakten stickers bij oplossingen waar ze het meest enthousiast over waren. Elke groep werkte de favoriete oplossing uit aan de hand van een werkblad: de oplossing uitleggen, tekenen, positieve en negatieve aspecten benoemen, etc. Tenslotte presenteerde elk van de groepen hun oplossing aan de rest van het gezelschap.

Met *design thinking* stellen we als gemeente deelnemers aan een inwonersbijeenkomst in staat duurzame oplossingen te bedenken. Door achtergrondinformatie over het onderwerp, door de expertronde voor vragen, maar ook door de oplossing groepsgewijs te ontwerpen. Zo komen we op een co-creatieve manier samen tot kwalitatief goede oplossingen. Mét de lokale *knowhow* erin verwerkt, die alleen Hogelandsters zelf kunnen geven.

Uitkomsten (een samenvatting)

Uitdaging 1:

“Hoe kunnen we Hogelandsters helpen minder spullen weg te gooien en juist te hergebruiken of repareren?”

Aan tafel 1 werden vier focusgebieden voorgesteld:

1. voorlichting;
2. voorzieningen;
3. mentaliteit en;
4. financieel.

De groep pleit voor een totaalaanpak op alle vier de vlakken voor succes.

- ✓ **Voorlichting** omdat er meer duidelijkheid nodig is over het onderwerp afval. Inwoners moeten meer bewust worden gemaakt van hoe afvalbeleid werkt en hoe de keten van afvalverwerking en recycling werkt. Selecteer de juiste media per doelgroep en gebruik campagnes.
- ✓ **Voorzieningen** omdat mensen in staat moeten worden gesteld om makkelijk en op de juiste manier van hun afval af te komen. Zorg voor inzamelpunten per dorpskern. Repair Café. Maak het zo makkelijk mogelijk.
- ✓ Met de juiste **mentaliteit** kan gemakzucht tegen worden gegaan. Mensen zouden andere mensen moeten aanspreken op gedrag. Leg de verantwoordelijkheid bij inwoners en let op elkaar. Hulp vragen en geven bij bv. grof vuil afvoeren: social media groepen, WhatsApp groepen. Verder: goed gedrag belonen. Nascheiden is beter, maar heeft wel als nadeel dat je de mentaliteit niet beïnvloedt. Mentaliteitsverandering ontstaat als je als inwoner weet wat voor afval je eigenlijk hebt, dus laat dat zien.
- ✓ **Financieel**: we vinden: de vervuiler betaalt. Hou wel rekening met minima. Voorzieningen moeten voor iedereen betaalbaar blijven.

Andere suggesties die door deze tafel werden gegeven:

- ✓ Gebruik verschillende media voor verschillende doelgroepen, social media (Instagram, Snapchat) voor jongeren, berichten in de krant voor oudere doelgroep. Verder: dorpsapp, folders, tv, internet, etc.

- ✓ Geef voorlichting op scholen, zodat kinderen van jongs af aan meekrijgen waarom het belangrijk is om minder spullen te gebruiken.
- ✓ Zorg als gemeente dat je de communicatie richting de inwoner op orde hebt.
- ✓ Fabrikanten hebben een grote rol hierin. Consumenten kopen de producten, maar hebben niet altijd de keus hoe het verpakt is.

Uitdaging 2:

“Hoe kunnen we afval voorkomen door Hogelandsters te helpen minder te consumeren en te verbruiken?”

Aan deze tafel ging het met name over:

1. voeding en verpakkingen,
2. educatie en communicatie,
3. de rol van de gemeente en enkele praktische zaken.

- ✓ **Voeding en verpakkingen** is een belangrijk item omdat er een hoop te winnen valt bij retailers en ondernemers op het gebied van verminderen van (wegwerp)plastic. Het zou mooi zijn als hier regels voor zijn. Er moet met ondernemers in gesprek worden gegaan over verwachtingen. Belonen werkt beter dan straffen.
- ✓ Hierin kan **educatie** ook een grote rol spelen, met name onder de jeugd. Door kinderen te leren hoe ze beter omgaan met afval wordt het makkelijker om de juiste gewoonte te ontwikkelen. Bewustwording, informeren en motiveren. Wat is het milieueffect?
- ✓ De **communicatie** is nu gericht op het teruggaan naar 30 kilo. Maar wat moet je daarvoor doen? Wat mag er wel en niet in de grijze container? Waar kan ik alles kwijt, is daar een overzicht van? Waar textielcontainers, waar glasbakken staan. En waar vind ik dat overzicht? Waar kun je in de kleine kernen spullen inleveren? Goede voorbeelden uitlichten, bijvoorbeeld je eigen verpakking meenemen naar supermarkt moet heel normaal worden.
- ✓ De **gemeente** zou hier een voorbeeldfunctie in moeten hebben. Ze moet goed gedrag belonen, en investeren in duurzame oplossingen.

Andere suggesties die deze groep gaf:

- ✓ Bewustwording op scholen, door bijvoorbeeld excursies of stages, en betere informatie.
- ✓ Beloning is een belangrijke stimulans om het juiste gedrag te krijgen. Belonen werkt beter dan straffen. Bijvoorbeeld door per kilo te betalen en groen afval gratis te maken.

Uitdaging 3:

“Hoe kunnen we Hogelandsters helpen hun afval beter te scheiden?”

Aan deze tafel kwamen vijf pijlers aan bod:

1. kennis;
2. doen;
3. financieel;
4. sturing en;
5. innovatieve ideeën.

- ✓ Van deze pijlers is de pijler '**kennis**' uitgewerkt in communicatie. Het enthousiasmeren van mensen over het onderwerp stond daarbij centraal. Daardoor wordt bewustwording gestimuleerd. Het belangrijkste hierbij is zorgen dat het onderwerp mensen raakt.
- ✓ Het onderwerp zou zich daarna moeten verspreiden als een olievlek. Een idee is om samen met een kunstenaar en middelen als foto, film en muziek een circuit af te leggen langs de verschillende dorpen. Daarbij langs mensen gaan om hun manier van omgaan met afval in beeld te brengen. Aan het eind van het circuit komen al deze mensen bij elkaar om iets te laten zien en te vertellen over het onderwerp, op een 'Trashless Footprint Festival'.
- ✓ Het centrale thema daarbij is: "afval = leuk!" Juist lokaal en met inzet van onze inwoners kan het thema draagvlak krijgen en tot bezoekers van het festival leiden. Door cultuur toe te voegen, in de vorm van kunst, wordt afval een leuker en meer sexy onderwerp. De "babuschka" als afvalkunstobject kan hierbij een symbool zijn voor bewustwording.
- ✓ Daarnaast was er vanuit de pijler '**doen**' het idee voor een milieustraat met focus op hergebruik, reparatie en terugwinning van grondstoffen. Een zogenaamd 'circulair systeem'. Dit concept biedt kansen om afval aan te bieden voor een lager tarief, maar ook kansen voor lokale werkgelegenheid (participatiebanen) en armoedebestrijding. Dit circulaire systeem kan voor draagvlak zorgen binnen de gemeente het Hogeland.

Andere suggesties van deze tafel waren:

- ✓ Het opzetten van een positieve marketingcampagne ten aanzien van afvalscheiding (framing). Hergebruik stimuleren.
- ✓ Kennis vergroten door een sticker op de afvalbak met wat wel/niet in de container mag.
- ✓ Inzichtelijk maken van afvalproductie, dat brengt bewustwording.
- ✓ Een hackathon organiseren.
- ✓ Het nemen van dorpskippen of dorpsvarkens, of het creëren van een dorpscomposthoop voor collectief gebruik.
- ✓ Betere openingstijden bij milieustraten om ervoor te zorgen dat meer mensen afval brengen (dus ook bijvoorbeeld in de avond).
- ✓ Chauffeurs instructies geven en laten handhaven.
- ✓ Het inzetten van bestuurlijke invloed op bijvoorbeeld plastic verpakkingen. Zie afval vooral als een grondstof met waarde! Afval scheiden belonen, geld en middelen.
- ✓ Betrokkenheid, aanwezigheid en zichtbaarheid van bestuurders bij afvalgerelateerde evenementen.

Vervolg

De volgende stap is dat de gemeente op basis van alle opgehaalde informatie, uit de Van-denken-naar-doen avond maar ook vanuit andere manieren, enkele varianten voor afvalvoorzieningen opstelt. Aan het einde van de Van-denken-naar-doen avond werd duidelijk dat er veel vragen waren over het vervolg van het proces, maar ook veel draagvlak om betrokken te blijven. Er waren vragen over in welke mate inbreng van de deelnemers straks terug te zien is in de varianten. En vragen over of de varianten direct definitief zijn. Worden er misschien pilots gedraaid? En ook: hoe kunnen bewoners stemmen zonder kennis hebben van hoe het allemaal werkt met betrekking tot afval, en wat zijn de effecten van hun keuze?

De groep is betrokken, de deelnemers willen graag blijven meedenken en meedoen gedurende de rest van het traject. De groep wil zich graag inzetten voor het onderwerp en het proces.